

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ บทบาทของข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี ” เป็นการศึกษาดังลักษณะเนื้อหาของข่าวท้องถิ่น และบทบาทที่สะท้อนได้จากเนื้อหาของข่าวท้องถิ่น ที่นำเสนอในสื่อมวลชนประเภท วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์ ของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย และใช้การสัมภาษณ์ประกอบ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการกำหนดลักษณะเนื้อหาและบทบาทของข่าวท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

ข่าวท้องถิ่นที่ได้รับการนำเสนอในสื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ มีเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทตามแนวทางของสื่อมวลชนท้องถิ่นทั้ง 3 ประเภทคือ บทบาทในการพัฒนา บทบาทในการรักษาเอกลักษณ์และการส่งเสริมความสามัคคี และบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อมวลชนทุกประเภทมีเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมมาอีกประการหนึ่ง ซึ่งบทบาทดังกล่าวอยู่นอกเหนือไปจากบทบาทที่ควรจะเป็นของสื่อมวลชนท้องถิ่น ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ตั้งไว้ และยังเป็นบทบาทที่ค่อนข้างจะได้รับความสำคัญในทุกสื่อ โดยในสื่อวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ มีลักษณะที่เป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐเพียงอย่างเดียว ในขณะที่สื่อหนังสือพิมพ์ มีลักษณะที่เป็นทั้งการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐ และการประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานธุรกิจในพื้นที่

สื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ ต่างก็ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในแต่ละด้านแตกต่างกันไป นั่นคือ

ข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอทางสื่อโทรทัศน์ มีเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของการพัฒนาในสัดส่วนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ นับเป็นบทบาทที่ได้รับความสำคัญมากที่สุด ส่วนเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทของการพัฒนาในด้านอื่น ๆ

กลับได้รับความสำคัญเพียงเล็กน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทในการพัฒนาการศึกษา นับเป็นบทบาทที่ได้รับความสนใจน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับบทบาทในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของข่าวที่มีลักษณะเป็นการประชาสัมพันธ์รัฐ กลับพบว่า เนื้อหาดังกล่าวมีสัดส่วนที่สูงกว่าบทบาทของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน (ยกเว้นการพัฒนาเศรษฐกิจ) และยังเป็นสัดส่วนสูงมากเมื่อเทียบกับเนื้อหาที่สะท้อนบทบาทในการรักษาเอกลักษณ์ และการส่งเสริมความสามัคคี และบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย แสดงว่าบทบาทดังกล่าวเป็นบทบาทที่ได้รับความสำคัญค่อนข้างมาก ในรายการข่าวท้องถิ่นทางโทรทัศน์

ส่วนข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอในสื่อวิทยุกระจายเสียง ทั้ง 3 รายการ ได้แก่ รายการข่าวบ้านเฮา รายการข่าวภูมิภาคอีสานใต้ และ รายการข่าวท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการพัฒนามากที่สุดเหมือนกัน แต่ให้ความสำคัญกับประเภทของการพัฒนาแตกต่างกันไป โดยรายการข่าวบ้านเฮาและรายการข่าวท้องถิ่น ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารและการเตือนภัยมากที่สุด ในขณะที่รายการข่าวภูมิภาคอีสานใต้ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจมากที่สุด

นอกจากทั้งสามรายการจะให้ความสำคัญเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการพัฒนามากที่สุดเหมือนกัน ยังให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการประชาสัมพันธ์รัฐในลำดับรองลงมาเหมือนกัน โดยเนื้อหาดังกล่าวยังเป็นเนื้อหาที่มีสัดส่วนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับเนื้อหาที่มีบทบาทในการรักษาเอกลักษณ์และส่งเสริมความสามัคคี และบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามรายการข่าวบ้านเฮาก็นับว่ามีเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทในการรักษาเอกลักษณ์และส่งเสริมความสามัคคี ในสัดส่วนที่สูงกว่ารายการอื่น ๆ ค่อนข้างมาก

และเมื่อพิจารณาถึงข่าวท้องถิ่นที่ได้รับการนำเสนอในสื่อหนังสือพิมพ์ จำนวน 8 ฉบับ จะพบว่า หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทในแต่ละด้านแตกต่างกันไป โดยหนังสือพิมพ์ปทุมมาลัย หนังสือพิมพ์ชนสยาม และหนังสือพิมพ์รักอุบล ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการประชาสัมพันธ์มากที่สุดเหมือนกัน ส่วนหนังสือพิมพ์อีสานนิวส์ หนังสือพิมพ์อุบลรัตน์ หนังสือพิมพ์วันใหม่ หนังสือพิมพ์ข่าวภูมิภาค และหนังสือพิมพ์สุดสยาม ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการพัฒนามากที่สุด ส่วนเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการรักษาเอกลักษณ์และการส่งเสริมความสามัคคี และบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นเนื้อหาที่ได้รับความสำคัญแตกต่างกันไปในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับ (ยกเว้นหนังสือพิมพ์อุบลรัตน์ และหนังสือพิมพ์ข่าวภูมิภาค) ต่างก็มีเนื้อหาข่าวที่สะท้อนบทบาทในการประชาสัมพันธ์ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับสื่อมวลชนประเภทวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังพบว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนเพียงประเภทเดียวที่มีเนื้อหาของข่าวแสดงถึงบทบาทในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจท้องถิ่น

ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรเอกชนที่ต้องพึ่งพาธุรกิจเพื่อความอยู่รอด ดังนั้นจึงต้องมีการเสนอข่าวสารในลักษณะดังกล่าวเพื่อเป็นการตอบแทนผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งได้แก่หน่วยงานธุรกิจต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยหนังสือพิมพ์ที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทดังกล่าวมากที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์รักอุบล

หนังสือพิมพ์อุบลรัตน์ นับเป็นหนังสือพิมพ์เพียงฉบับเดียว ที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่โดดเด่นกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ นั่นคือ การให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ เพียงเล็กน้อย แต่ไปให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่แสดงบทบาทอื่น ๆ ที่มีประโยชน์มากกว่า นั่นคือ การพัฒนา และการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย นับเป็นเนื้อหาที่มีสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ และแม้แต่เมื่อเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ

ส่วนหนังสือพิมพ์รักอุบล กลับให้ความสำคัญเนื้อหาที่มีบทบาทในการประชาสัมพันธ์มากที่สุด ในขณะที่เนื้อหาที่มีบทบาทในด้านอื่น ๆ ได้รับความสนใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เนื้อหาที่มีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย เป็นเนื้อหาที่ไม่ได้รับการนำเสนอเลยในหนังสือพิมพ์รักอุบล

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทของการพัฒนาในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการเตือนภัย บทบาทในการรักษาเอกลักษณ์และส่งเสริมความสามัคคี และบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย พบว่า สื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ มีเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทดังกล่าวในลักษณะที่แตกต่างกันไป นั่นคือ

เนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารและการเตือนภัย ในสื่อมวลชนทุกประเภท ทุกรายการ / ฉบับ มีลักษณะที่เป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากมติของหน่วยงานราชการในท้องถิ่นเป็นหลัก แต่รายการข่าวบ้านเฮาที่นำเสนอทางสื่อวิทยุกระจายเสียง ก็ยังมีลักษณะของการให้บริการข้อมูลข่าวสารในมติของประชาชนปรากฏให้เห็นอยู่ด้วยพอสมควร โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละชุมชนท้องถิ่นแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านทางรายการได้ ดังนั้นรายการข่าวบ้านเฮา จึงน่าที่จะเป็นรายการที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารบริการแก่ชุมชน ได้มากที่สุด

เนื้อหาที่สะท้อนบทบาทในการรักษาเอกลักษณ์และส่งเสริมความสามัคคี ในรายการข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอทางสื่อโทรทัศน์ มีลักษณะของเนื้อหาที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และความสามัคคีของท้องถิ่น ในระดับจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนข่าวท้องถิ่นที่ได้รับการนำเสนอในสื่อวิทยุกระจายเสียง (รายการข่าวภูมิภาคอีสานใต้ และรายการข่าวท้องถิ่น) และสื่อหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ มีเนื้อหาของข่าวทั้งกิจกรรมในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ แต่สำหรับรายการข่าวบ้านเฮา ที่นำเสนอทางสื่อวิทยุกระจายเสียง กลับมีเนื้อหาของข่าวที่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมในทุก ๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในระดับจังหวัด

อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือชุมชน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า รายงานข่าวบ้านเฮา มีลักษณะของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการรักษาเอกลักษณ์และการส่งเสริมความสามัคคี ในเชิงมิติชุมชนสูงกว่ารายการอื่น ๆ หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ

เนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย ในสื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ (ยกเว้นหนังสือพิมพ์อุบลรัตน์) มีลักษณะเนื้อหาที่เป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบทางอ้อมเป็นหลัก โดยเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องการเมืองการปกครอง เป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เนื้อหาที่เป็นเรื่องร้องเรียนจากประชาชน และเนื้อหาที่เป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม กลับไม่ปรากฏให้เห็นเลย ลักษณะดังกล่าวขัดแย้งกับบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นของสื่อมวลชนท้องถิ่น ตามที่ สุรัตน์ นุมนนท์ ได้กล่าวไว้ว่า “ สื่อมวลชนท้องถิ่นจะต้องสอดส่องการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่น ตลอดจนติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจากท้องถิ่น ไม่ว่าในระดับชาติ หรือในระดับท้องถิ่น ” ดังนั้น สื่อมวลชนแต่ละประเภทจึงควรมี นโยบายที่เปิดกว้างให้มีการเสนอข่าวสารในลักษณะดังกล่าวได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมด้วย

อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์อุบลรัตน์ก็นับเป็นหนังสือพิมพ์เพียงฉบับเดียวที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของข่าวที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบทางตรงนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการในท้องถิ่น และเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ดังนั้นหนังสือพิมพ์อุบลรัตน์ จึงน่าจะทำหน้าที่ในการเป็นเวทีสาธารณะได้มากกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ หรือสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ

เมื่อศึกษาถึงระดับของข่าวที่ได้รับการนำเสนอในสื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ พบว่า ข่าวท้องถิ่นที่ได้รับการนำเสนอในสื่อวิทยุกระจายเสียงทั้ง 3 รายการ และหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ต่างก็ให้ความสำคัญกับข่าวสารในระดับท้องถิ่นเป็นหลักเหมือนกัน ส่วนข่าวท้องถิ่นที่ได้รับการนำเสนอในสื่อโทรทัศน์ กลับให้ความสำคัญกับข่าวสารทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยข่าวในระดับประเทศนั้นส่วนใหญ่จะเป็นข่าวเศรษฐกิจและข่าวการเมือง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ไม่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่ควรจะเป็นของสื่อมวลชนท้องถิ่น ตามที่ สุรัตน์ นุมนนท์ ได้กล่าวไว้ว่า “ สื่อมวลชนท้องถิ่นจะต้องทำหน้าที่รายงานข่าวสารและความเคลื่อนไหวของท้องถิ่นเป็นหลัก ” ดังนั้นรายการข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอในสื่อโทรทัศน์ จึงควรหันมาให้ความสำคัญกับการเสนอข่าวสารในระดับท้องถิ่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะประชาชนย่อมมีความปรารถนาที่จะได้รับรู้เรื่องราวที่มีความใกล้ชิดกับตัวเอง มากกว่าเรื่องราวที่อยู่ไกลตัวออกไป

จากการศึกษาถึงประเภทของแหล่งข่าว พบว่า สื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ ต่างก็ให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวที่เป็นบุคคลหรือหน่วยงานในสังกัดของรัฐมากที่สุด เหมือนกันหมด และยังเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งข่าวประเภทอื่น ๆ และเมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข่าวกับบทบาทที่สะท้อนได้จากเนื้อหาของข่าวยังพบว่า แหล่งข่าวที่เป็นบุคคลหรือหน่วยงานในสังกัดของรัฐ เป็นแหล่งข่าวที่มีสัดส่วนมากที่สุดในบทบาททุกประเภทที่สะท้อนได้จากเนื้อหาของข่าว ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแบบแผนของการสื่อสารและการแสดงบทบาทในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการพัฒนาที่ถูกกำหนดทิศทางมาจากภาครัฐเป็นหลัก นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นโครงสร้างของการบริหารประเทศที่มีลักษณะของการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง โดยไม่สามารถกระจายอำนาจทางการบริหารและการสื่อสารไปสู่ระดับท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ปัจจัยที่ทำให้ข่าวท้องถิ่นที่น่าเสนอในสื่อโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง มีเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการประชาสัมพันธ์รัฐในสัดส่วนที่ค่อนข้างมาก และมีแหล่งข่าวที่เป็นบุคคลหรือหน่วยงานในสังกัดรัฐมากที่สุดนั้น ก็เนื่องมาจากสื่อทั้งสองประเภทเป็นหน่วยงานในสังกัดของรัฐ ซึ่งมีนโยบายในการใช้สื่อมวลชนเพื่อเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนเกิดภาพพจน์และความเข้าใจที่ดีต่อรัฐบาล ดังนั้นจึงมีเนื้อหาของข่าวที่มีบทบาทดังกล่าวปรากฏให้เห็นค่อนข้างมาก และยังสะท้อนเสียงของบุคคลหรือหน่วยงานในต้นสังกัด มากที่สุดด้วย

ส่วนปัจจัยที่ทำให้สื่อหนังสือพิมพ์โดยส่วนใหญ่ มีเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทในการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐในสัดส่วนค่อนข้างมาก และมีแหล่งข่าวที่เป็นบุคคลหรือหน่วยงานในสังกัดของรัฐมากที่สุดนั้น ก็เนื่องมาจาก กลุ่มเป้าหมายหลักของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่คือ ข้าราชการในท้องถิ่น และคอลัมนิสต์ที่ประจำหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ก็ได้แก่ ข้าราชการระดับสูงในท้องถิ่น นอกจากนี้ผู้ให้การสนับสนุนหนังสือพิมพ์ส่วนหนึ่งก็ยังเป็นข้าราชการและนักการเมืองในท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ดังนั้นเนื้อหาของข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จึงมีลักษณะที่เป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐค่อนข้างมาก และยังสะท้อนเสียงของบุคคลในสังกัดดังกล่าวมากที่สุด เช่นเดียวกับในสื่อโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง

เมื่อพิจารณาถึงปรัชญาของสื่อมวลชนท้องถิ่น ตามที่พิศิษฐ์ ขวาลาวรัช ได้ระบุไว้ว่า “ สื่อมวลชนท้องถิ่นจะต้องเสนอเรื่องราวและปัญหาของคนท้องถิ่น เฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นหลักทุก ๆ ด้าน ทุก ๆ ระดับวิชาชีพ และให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน ” แต่สื่อมวลชนท้องถิ่นทุกประเภทกลับให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวที่เป็นบุคคลหรือหน่วยงานในสังกัดของรัฐมากที่สุด ลักษณะดังกล่าวจึงขัดแย้งกับปรัชญาทางข้างต้น ดังนั้นสื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ จึงควรลดความสำคัญของแหล่งข่าวที่เป็นภาครัฐให้น้อยลง และหันมาให้ความสำคัญกับ

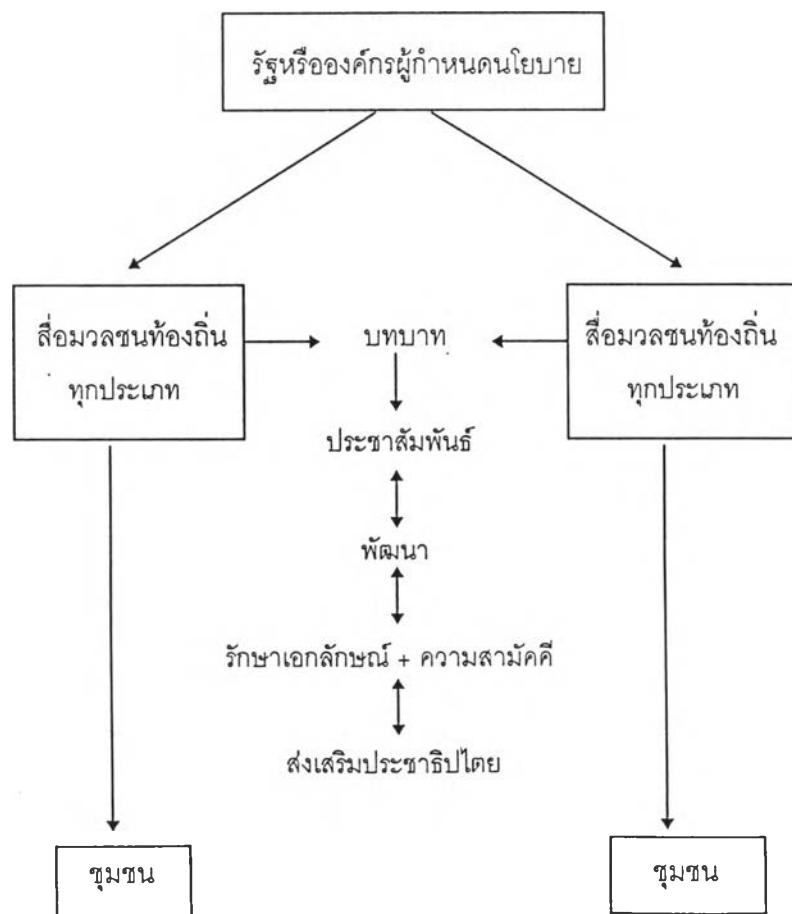
แหล่งข่าวในภาคอื่น ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แหล่งข่าวในภาคประชาชน เพื่อให้เสียงของประชาชนถูกสะท้อนออกมาได้อย่างหลากหลายที่สุด

อย่างไรก็ตาม ในหนังสือพิมพ์อุบลรัตน์ และในรายการข่าวบ้านเฮาที่นำเสนอทางสื่อวิทยุกระจายเสียง ก็สามารถสะท้อนเสียงของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง โดยหนังสือพิมพ์อุบลรัตน์สะท้อนเสียงของประชาชนในลักษณะที่เป็นการนำเสนอปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น ส่วนรายการข่าวบ้านเฮา สะท้อนเสียงของประชาชนในลักษณะที่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านทางรายการได้ ดังนั้นแบบแผนการสื่อสารที่ถูกกำหนดทิศทางมาจากประชาชนจึงยังปรากฏให้เห็นอยู่บ้างในสื่อท้องถิ่นดังกล่าว

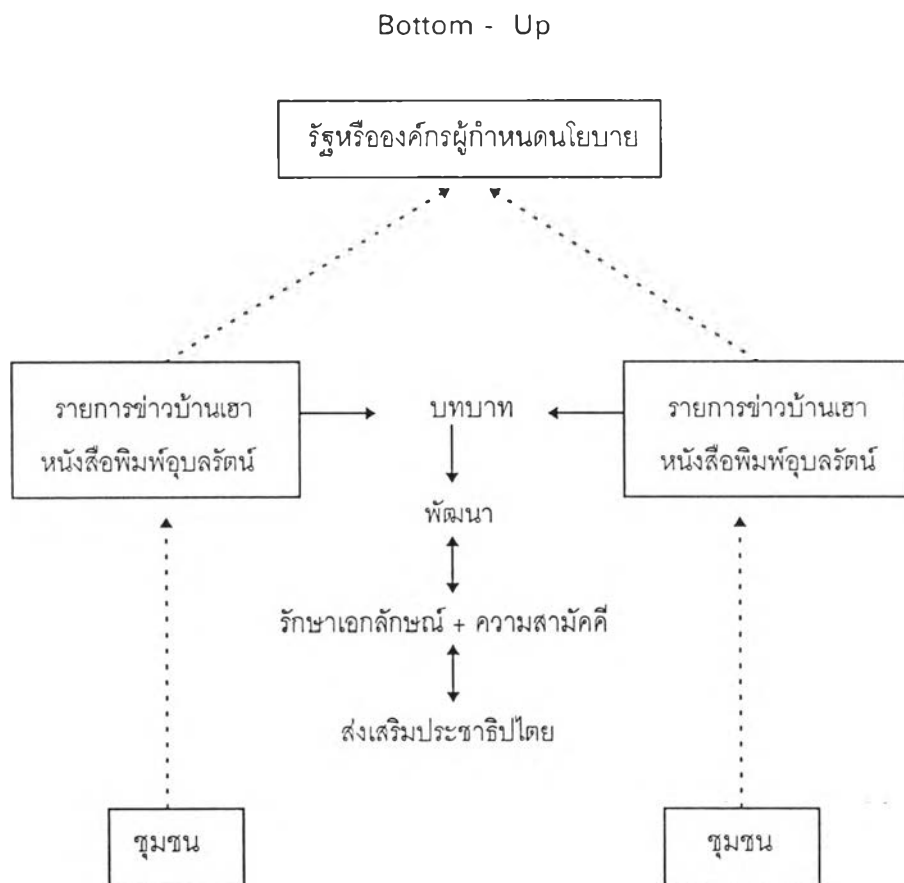
จากลักษณะการสื่อสารในสื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ จึงสามารถสรุปเป็นแบบจำลองแสดงแบบแผนการสื่อสาร ได้ดังต่อไปนี้

แบบแผนการสื่อสารที่ถูกกำหนดทิศทางมาจากภาครัฐ

(Top - Down)

แบบแผนการสื่อสารที่ถูกกำหนดทิศทางมาจากภาคประชาชน

แบบแผนการในสื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ มีลักษณะของการสื่อสารที่ถูกกำหนดทิศทางมาจากรัฐ เป็นหลัก นั่นคือ รัฐหรือองค์กรผู้กำหนดนโยบายเป็นผู้ใช้สื่อมวลชนเพื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร หรือนโยบายของตน ไปสู่ประชาชนในแต่ละชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่ประชาชนกลับมีสถานะเป็นเพียงผู้รับฟังหรือผู้ปฏิบัติตามนโยบายเท่านั้น และภายใต้ทิศทางการสื่อสารในลักษณะดังกล่าว สื่อมวลชนแต่ละประเภท ก็ได้แสดงบทบาทต่าง ๆ 4 ประการข้างต้น

ส่วนแบบการสื่อสารที่ถูกกำหนดทิศทางมาจากประชาชนนั้น ปรากฏให้เห็นในรายการข่าวบ้านเขา และหนังสือพิมพ์อุบลรัตน์ ซึ่งมีเนื้อหาของข่าวที่สะท้อนบทบาทที่สำคัญ 3 ประการ คือ บทบาทในการพัฒนา บทบาทในการรักษาเอกลักษณ์และการส่งเสริมความสามัคคี และบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย แต่เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการใช้สื่อมวลชนของประชาชนในแบบจำลองดังกล่าว กลับพบว่าเป็นการใช้สื่อมวลชนโดยทางอ้อมทางอ้อม ซึ่งแตกต่างไปจากแบบ

จำลองตามกรอบแนวคิดทฤษฎี ที่ประชาชนเป็นผู้มีสิทธิในใช้สื่อมวลชนโดยตรง ดังนั้นหากจะพิจารณาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายเสียงสำหรับชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบของการใช้สื่อมวลชนโดยอาศัยหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (democracy by representation) นั่นคือ การกระจายอำนาจการสื่อสารสู่ท้องถิ่นและชุมชน โดยท้องถิ่นและชุมชนมีสิทธิเป็นเจ้าของและใช้สื่อมวลชนโดยตรง และมีสิทธิในการตรวจสอบสื่อของรัฐและเอกชน จะเห็นได้ว่าแบบแผนทิศทางการสื่อสารดังกล่าว มีลักษณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ใช้สื่อมวลชนในทางอ้อมเท่านั้น รูปแบบการใช้สื่อมวลชนจึงอยู่ภายใต้ระบบประชาธิปไตยแบบผ่านตัวแทน (participatory democracy) ซึ่งประชาชนไม่มีโอกาสที่จะเป็นผู้ใช้สื่อมวลชนในการพูด แสดงความคิดเห็น หรือความต้องการของตนเองโดยตรง แต่ความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชน จะถูกนำมาตีแผ่ต่อสาธารณชนก็ต่อเมื่อได้รับการคัดเลือกหรือกลั่นกรองจากสื่อมวลชนแล้วเท่านั้น ดังนั้นหลักการหรือแนวคิดในเรื่องการกระจายเสียงสำหรับชุมชน จึงยังคงเป็นหลักการหรือแนวคิดในอุดมคติที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงในสื่อมวลชนท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี

สำหรับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดลักษณะเนื้อหาและการแสดงบทบาทของข่าวท้องถิ่น ที่ได้รับการนำเสนอทางสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง ได้แก่ ปัจจัยในเรื่องข้อจำกัดในด้านงบประมาณและบุคลากร และข้อจำกัดในเรื่องนโยบายในการบริหารงานที่ยังมีลักษณะของการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ส่วนในสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์นั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาในเรื่องเงินทุน อิทธิพลท้องถิ่น บุคลากร การถูกฟ้องร้อง และความแตกแยกกันเองของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าโครงสร้างของความเป็นเจ้าของสื่อจะมีความแตกต่างกันระหว่างสื่อของรัฐ ซึ่งได้แก่ โทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง กับสื่อขององค์กรเอกชน ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ แต่ลักษณะเนื้อหาและบทบาทของข่าวท้องถิ่นที่ได้รับการนำเสนอในสื่อมวลชนแต่ละประเภท แต่ละรายการ / ฉบับ ดูเหมือนจะไม่ได้ถูกกำหนดมาจากปัจจัยในเรื่องของความแตกต่างดังกล่าวเท่าใดนัก แต่ถูกกำหนดมาจากปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจัยทั้งสองลักษณะนี้ ต่างก็มีผลทำให้ข่าวท้องถิ่นที่ได้รับการนำเสนอในสื่อมวลชนท้องถิ่น แต่ละรายการ หรือแต่ละฉบับ ของจังหวัดอุบลราชธานี ยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนสำหรับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยด้านข้อจำกัดในเรื่องนโยบายในการบริหาร เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนารายการข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอทางสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง ของกรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้นนโยบายควรเปิดกว้างให้สื่อมวลชนในสังกัดมีอิสระในการบริหารงาน เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการเป็นสื่อมวลชนสำหรับชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง
2. การนำเสนอข่าวท้องถิ่นในรายการข่าวท้องถิ่นทางโทรทัศน์ควรปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจ และมีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ จึงจะสามารถแข่งขันกับรายการข่าวจากสถานีโทรทัศน์จากส่วนกลางได้ ส่วนข่าวที่นำเสนอทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ก็ควรมีการปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าสนใจด้วยเช่นกัน
3. สัดส่วนของเวลาในการนำเสนอรายการข่าวท้องถิ่นในสื่อมวลชนประเภทวิทยุ และโทรทัศน์ ของกรมประชาสัมพันธ์เขต 2 จังหวัดอุบลราชธานี ยังมีสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับสัดส่วนในการเสนอรายการจากส่วนกลาง ดังนั้นจึงควรเพิ่มเวลาในการออกอากาศเพื่อให้สามารถนำเสนอข่าวสารเพื่อท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ส่วนข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ก็ควรมีการเพิ่มเนื้อที่ในการนำเสนอให้มากขึ้น เพราะจากผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาของข่าวท้องถิ่นที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานียังมีสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับเนื้อหาประเภทอื่น ๆ
4. สื่อมวลชนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวที่เป็นประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น และควรเพิ่มเนื้อหาข่าวที่สะท้อนเสียงความต้องการของประชาชนให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นสื่อที่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง และลักษณะดังกล่าวจะทำให้ทิศทางสื่อสารแบบ Bottom - Up มีมากขึ้น จึงเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารมากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย และจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป
5. สื่อมวลชนท้องถิ่นควรมีการสำรวจความต้องการ หรือความคิดเห็นของผู้รับสาร เพื่อที่จะสามารถนำเสนอข่าวสารที่ตรงกับความต้องการของผู้รับสารได้อย่างแท้จริง
6. สถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีวิทยุโทรทัศน์ ในเครือข่ายภูมิภาคของกรมประชาสัมพันธ์ พึงปฏิรูปให้เป็นสถานีที่ให้บริการแก่ประชาชนในภูมิภาคอย่างแท้จริง คือให้เป็นสถานีของท้องถิ่นที่ผลิตรายการเพื่อคนดูคนฟัง ของสถานีนั่น ๆ เป็นหลัก และถ่ายทอดรายการจากส่วนกลางให้น้อยกว่าเวลาของท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ประชาชนในส่วนภูมิภาคมีทางเลือกฟังและชม

รายการมากขึ้น และมีช่องทางข่าวสารในภูมิภาคของตนเอง นับเป็นการส่งเสริมสิทธิการรับรู้ข่าวสารที่กระจายออกไปกว้างขวางขึ้น และเสริมสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแก่ภูมิภาคด้วย

7. สื่อมวลชนในท้องถิ่น ควรจะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการต่อรองกับสื่อมวลชนในส่วนกลางได้ เช่น การให้ความสำคัญกับข่าวสารและปัญหาในท้องถิ่น มากกว่าข่าวสารและปัญหาจากส่วนกลาง

8. ควรนำหลักการเกี่ยวกับการกระจายเสียงสำหรับชุมชน มาประยุกต์ใช้กับสื่อมวลชนในท้องถิ่น เพราะหลักการดังกล่าวแสดงให้เห็นการตระหนักถึงความสำคัญของเวทีสาธารณะด้านสื่อสารมวลชน และการยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิดเห็นและความเชื่อ และที่สำคัญเป็นการสนับสนุนแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่

9. แม้ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นองค์กรธุรกิจเอกชนที่ต้องแสวงหากำไรจากการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ต้องไม่ลืมไปว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันสังคมที่มีบทบาทในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนสำหรับชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นระหว่างผลประโยชน์ทางธุรกิจและอุดมการณ์ เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงความเป็นกลาง และความถูกต้องเหมาะสมด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับผู้รับสาร เพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนท้องถิ่น
2. ควรมีการสำรวจความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ในเรื่องบทบาทของข่าวท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนสำหรับชุมชนท้องถิ่น
4. ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาของข่าวท้องถิ่น ในลักษณะที่เป็นการเจาะลึกเฉพาะบทบาท เช่น บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น
5. ควรศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่นในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพและศักยภาพโดยรวมของสื่อมวลชนท้องถิ่นในประเทศไทย